

REVIZUIREA CONSTITUTIEI

Cap.1.Introducere.

In toate sistemele constitutionale constitutia s-a impus ca lege fundamentala, ce sta la baza organizarii si functionarii statului. Adoptarea ei este astfel un eveniment deosebit de important, petru ca aceasta excede juridicului, fiind o realitate politico-statala pentru ca, in constitutie sunt reglementate si consacrate principiile fundamentale ale intregii vietii sociale si statale, valoarea, continutul, iar semnificatiile constitutiilor fiind exprimata inca de la primele acte constitutionale si constitutii.

Cap.2.Necesitatea revizuirii constitutiei.

Constitutiile reflecta atat sau preponderent necesitati ale prezentului, adica specifice momentului adoptarii, cat si puterea de previziune a constituantului, care trebuie sa tina cont de posibila evolutie a relatiilor sociale, de necesitatea unei anumite directionari a vietii politice. Dar oricata putere de previziune ar avea cei ce contribuie la elaborarea proiectului, precum si cei ce decid continutul normativ al constitutiei, aceasta poate sa nu mai corespunda exigentelor societatii la un moment dat. Fie ca apar probleme noi care cer solutii noi, fie ca

sunt probleme cunoscute dar cer solutii noi, oricum se ajunge la completarea constitutiei cu noi articole. Uneori inasa, nu este vorba de adaptarea constitutiei la nevoi si nici de gasirea unor noi rezolvari juridice celor vechi, ci pur si simplu de ameliorarea textului, de perfectionarea reglementarilor privind organizarea autoritatilor publice, garantarea drepturilor si libertatilor cetatenilor, adaptarea unor norme la nevoile sociale ce nu au fost just apreciate, etc. Revizuirea poate fi impusa de aderarea unui stat la anumite pacte internationale sau de incheierea unor tratate.

In cadrul aceluiasi regim politic constitutiile sunt ameliorate prin intermediul interpretarii sau revizuirii partiale. Dar in momente de rascruce, cand au loc rasturnari sociale, cand se trece de la monarhie la republica si invers, sau cand se renunta la calea liberala de dezvoltare, proclamandu-se principii comuniste de organizare a societatii, sau cand invers, se renunta la comunism, in toate aceste situatii se abroga constitutia existenta si se adopta una noua.

Cap.3.Constitutii rigide si constitutii flexibile.

Constitutiile rigide se caracterizeaza prin aceea ca prin insasi normele constitutionale se stabileste o procedura complicata de modificare sau se prevede o perioada in care o parte sau inreaga constitutie nu poate fi modificata. In unele constitutii inasa, fara a se prevedea imposibilitatea revizuirii, se stabilesc conditii dificile, proceduri greoaie sau limite ale revizuirii.

In articolul 129 al Constitutiei din 1923 se prevedea ca propunerea de revizuire poate fi facuta din initiativa uneia din Adunari sau a Regelui. Indata ce propunerea de revizuire a fost admisa, ambele corpuri numesc o comisie mixta care va propune textul ce urmeaza sa fie revizuit. Raportul acestei comisii va fi citit de fiecare Adunare in doua sedinte, din 15 in 15 zile. Apoi ambele adunari se intrunesc pentru aprobarea punctelor ce vor fi supuse revizuirii. Se cere prezenta a doua treimi din numarul deputatilor. Nici o schimbare nu se poate adopta decat cu votul a doua treimi din numarul deputatilor prezenti. Apoi legea de revizuire votata trebuie sanctionata de rege. Spre deosebire de Constitutia din 1923, cea anterioara prevedea trei citiri in loc de doua si nu reglementa comisia mixta prevazuta de articolul 129. Adunarile nu se intruneau spre a lucra impreuna, ca o singura Adunare, si nu se cerea majoritatea calificata de doua treimi, ci numai majoritatea absoluta, ca sa stabileasca punctele ce urmeaza

a fi revizuite. Dar dupa cum usor se poate observa, ambele constitutii prevedeau reguli extrem de greoaie de revizuire. Actuala Constitutie a Romaniei este o constitutie semirigida, conditiile de revizuire fiind destul de complicate.

Constitutiile flexibile sau suple se caracterizeaza prin aceea ca sunt modificate de catre legiuitorul ordinar, cu aceeasi procedura cu care sunt modificate legile obisnuite. Exemplul tipic de constituie flexibila il constituie constitutia cutumiara. Cutumele constitutionale se modifica asa cum se creeaza. Procesul de transformare sau de disparitie este la fel cu cel al crearii lor, ele fiind in perpetua devenire. Dar nu numai constitutia cutumiara este considerata supla, ci si cele ce prevad o procedura simpla de modificare. Astfel Constitutia din 1965 prevedea ca modificarea poate fi facuta de Marea Adunare Nationala, care avea si competenta adoptarii legilor ordinare. Se stabileau doar doua conditii deosebite, una referitoare la vot care nu constituia o problema, si una referitoare la “denumirea” legii, care trebuia expres intitulata “lege de modificare a constituiei”.

Cap.4.Limitele revizuirii.

In doctrina, admitandu-se idea unor limite ale revizuirii, s-a facut distinctie intre limite exprese si limite tacite ale revizuirii, intre limite superioare si limite inferioare si, intre limite heteronome si limite autonome.

Limitele exprese sunt cele prevazute expres in textul constitutional.

Constitutia Romaniei stabileste in acest sens, in articolul 148, ca nu pot forma obiectul revizuirii, dispozitiile referitoare la caracterul national, independent, unitar si indivizibil al statului roman, forma republicana de guvernament, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic si limba oficiala. Se prevede si faptul ca, “nici o revizuire nu poate fi facuta daca are ca rezultat suprimarea drepturilor si a libertatilor fundamentale ale cetatenilor sau a garantiilor acestora.” De asemenea, in articolul 148, alineatul 3, se precizeaza: “Constitutia nu poate fi revizuita pe durata starii de asediu sau a starii de urgenta si nici in timp de razboi,” stabilindu-se astfel limite exprese ale revizuirii.

Limitele tacite nefiind deci prevazute in textul constitutiei, trebuie deduse pe calea interpretarii acestuia. Astfel, de exemplu, in doctrina elvetiana, vorbindu-se de limite superioare si limite inferioare ale revizuirii, se da exemplu pentru prima categorie imposibilitatea modificarii Constitutiei Elvetiei in sensul abolirii structurii federale sau in

sensul abrogării articolului 4, care consacra principiul egalității tuturor elvețienilor în fața legii, limite ce nu sunt expres în Constituție.

Limitele heteronome sunt cele impuse de dreptul internațional, dacă în sistemul de drept respectiv se admite ideea superiorității acestuia, sau a priorității sale în anumite domenii.

Limitele autonome sunt cele impuse de dreptul intern, cum sunt cele prevăzute în articolul 148.

Deci există niște limite ale revizuirii. După cum s-a observat, unele sunt exprese, precizându-se în textul constituției care anumite dispoziții nu pot forma obiectul revizuirii. Altele sunt tacit acceptate în practica constituțională a unor state. Există valori consacrate de constituție pe care întreaga națiune le consideră ca intangibile, încât o modificare a textelor care le consacra nici nu poate fi concepută.

În legătură cu întinderea revizuirii se vorbește de revizuire parțială și revizuire totală sau revizuire limitată și revizuire globală. Se face deosebire între revizuirea parțială și cea totală atât după un criteriu formal, cât și după un criteriu material.

Potrivit primului criteriu, revizuirea totală are loc atunci când o nouă constituție vine să ia locul celei vechi, când toate articolele celei vechi sunt supuse operațiunii de revizuire, chiar dacă unele rămân neschimbate și vor fi cuprinse în noua constituție. Revizuirea parțială are loc atunci când numai o parte din articole sunt modificate.

Potrivit celui de-al doilea criteriu o revizuire este totală atunci când modifică instituții sau principii fundamentale consacrate de constituție și este parțială când prin modificările făcute nu se aduc atingeri fundamentului puterii politice.

Prin urmare s-a arătat că, din punct de vedere juridic, se poate spune că revizuirea poate să se refere fie la câteva articole fie la întreaga constituție, care poate fi abrogată sau înlocuită în întregime. Punctul esențial în aceste două cazuri, este conformitatea revizuirii cu procedura prevăzută în acest caz de către constituție. Dar este posibil ca procedura următoare să fie corectă fără ca revizuirea să fie considerată corectă. Este problema denumită în doctrină “frauda la constituție”. Această expresie a fost utilizată de Liet-Veaux pentru a desemna maniera utilizată în adoptarea unor reguli prin care se stabilea un regim politic total diferit. Expresia “frauda la constituție” a fost apoi folosită pentru a califica condițiile de stabilire a regimurilor politice socialiste după Al doilea Război Mondial. “Frauda la constituție” este considerată ca acel procedeu prin care autoritatea de revizuire utilizează puterile sale într-un alt scop decât cel care i-a fost conferit, adică în scopul de a stabili un regim politic total

diferit. Astfel procedurile constitutionale sunt formal conservate, dar in realitate este o radicala schimbare a spiritului institutiilor.

Cap.5.Initiativa revizurii.

Initiativa revizurii este atribuita cel mai adesea unor organe importante ale statului, mai ales in constitutiile mai vechi. Astfel de exemplu, articolul 5 al Constitutiei S.U.A. din 1787 prevede: "Congresul ori de cate ori va fi considerat necesar de catre doua treimi din ambele camere, va propune amendamente la aceasta constitutie, sau, la cererea corpurilor legiuitoare a doua treimi din statele componente, va convoca o conventie pentru propunerea de amendamente". Deci drept de initiativa are aici numai puterea legiuitoare, reprezentata de congresul S.U.A., si de corpurile legiuitoare ale statelor membre ale federatiei. Potrivit Constitutiei noastre din 1923, aceasta putea fi modificata din initiativa regelui sau a oricareia din adunarile legiuitoare. Avand in vedere ca, in conformitate cu articolul 34 puterea legislativa se exercita in mod colectiv de catre rege si Reprezentanta nationala, putem spune ca si la noi initiativa revizurii constitutiei apartinea tot numai autoritatii legislative. In alte constitutii insa, initiativa apartine atat acestei autoritati cat si celei executive. Astfel de exemplu, in Franta celei de-a V-a republici, ea este incredintata presedintelui republicii, la propunerea primului-ministru si membrilor parlamentului. In sfarsit sunt si constitutii care prevad ca initiativa revizurii este atribuita atat unor autoritati publice cat si unui numar de cetateni.

Anumite constitutii prevad un vot de principiu al organului legislativ, care sa se pronunte, deci, asupra initiativei de revizuire, anterior procesului de elaborare a textului de revizuire.

Cap.6.Elaborarea si adoptarea revizurii.

Noul text poate fi "opera" fie a unei adunari special constituita in acest scop, fie a adunarilor obisnuite, dar cu o procedura deosebita.

Elaborarea textului de catre o conventie constituie un proces foarte greu care este rar utilizat azi. El a fost prevazut de exemplu de Constitutia din Franta din 1793 si de Constitutia Romaniei din 1866. Astfel potrivit acestora din urma, trebuiau convocate alte adunari dupa dezvoltarea celor vechi, care "in acord cu Domnul procedau la modificarea punctelor supuse revizuirii." Astazi elaborarea revizuirii de catre o adunare constituenta este mai rar intalnita.

Cel mai frecvent intalnim sistemul elaborarii si adoptarii textului revizuirii de catre adunarile legislative, inasa cu o procedura deosebita fata de adoptarea legilor ordinare. In Franta de exemplu, incepand cu a Treia Republica, adunarile obisnuite elaboreaza propunerea sau proiectul de revizuire constitutionala potrivit unei proceduri anume stabilite. In Romania acest procedeu a fost utilizat potrivit constitutiilor socialiste.

Adoptarea revizuirii trebuie facuta cu solemnitatea prevazuta de lege. Doua solutii se evidentiaza a fi primordiale:

1) adoptarea textului de catre parlament, cum era cazul in tara noastra potrivit constitutiilor din 1948, 1952 si 1965, sau in Uniunea Sovietica potrivit Constitutiei din 1977;

2) supunerea legii de revizuire referendumului.

Uneori inasa, supunerea textului care prevede revizuirea aprobarii poporului prin referendum este conditionata, acest procedeu, relativ costisitor si greu, putand fi ocolit. Astfel de exemplu, Constitutia Italiei din 1947 prevede, referindu-se la legile de modificare, ca sunt supuse referendumului popular atunci cand, intr-un interval de trei luni din momentul publicarii, este facuta o cerere in acest sens de o cincime din membrii unei Camere sau de cinci sute de mii de electori, sau de cinci consilieri regionali. De asemenea, referendumul nu va avea loc daca legea a fost aprobata la al doilea tur de scrutin, de fiecare din cele doua Camere, cu o majoritate de doua treimi din membrii sai.

Bibliografie

- *Genoveva Vrabie: “Drept constitutional si institutii politice” Editura “Cugetarea”, Iasi 1999.*
- *Gheorghe Ionan: “Drept constitutional si institutii politice” Editura “Luminalex” Bucuresti 2002.*